

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**Методичні вказівки до практичних занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни «Медіааналітика та медіаекспертиза»**

Дніпро – 2024 р.

УДК 070+316.772.5
М 54

*Друкується за рішенням вченої ради
факультету систем і засобів масової комунікації
Протокол № 6 від 23.02.2024 р.*

М54 Методичні вказівки до практичних занять та самостійно вивчення навчальної дисципліни «Медіааналітика та медіаекспертиза» / уклад.: О.В. Гудошник. – Дніпро : Ліра, 2024. 24 с.

Вказівки є навчально-методичним виданням, що містить методику проведення семінарських занять та рекомендації до виконання завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіааналітика та медіаекспертиза» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 061 Журналістика.

УДК 070+316.772.5

© Гудошник О.В., 2024

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Медіааналітика та медіаекспертиза» є формування у здобувачів вищої освіти:

- комплексної компетенції з медіаекспертизи та медіааналітичної роботи;
- уявлення про сучасний стан медійної системи;
- розуміння методик та інструментів медіааналітичної діяльності;
- знання про медіааналітичну діяльність в контексті міжнародного досвіду та вітчизняної практики.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

особливості розвитку сучасної медіасистеми;
глобальні інформаційні процеси та тенденції, що сприяють розвитку інформаційного суспільства;
технології сучасної медіааналітичної діяльності;
особливості медіааналітики та медіаекспертизи під час війни;

вміти:

застосовувати набуті знання, уміння та навички у практичній діяльності;
на прикладі провідних ЗМІ світу вміти аналізувати основні закономірності сучасних інформаційних процесів;
застосовувати прийоми збору, обробки і аналітичного узагальнення інформаційних повідомлень з урахуванням національних особливостей медіасистем;
на прикладі практичних медіакейсів презентувати результати власного медіааналізу;
вміти доводити свою думку з використанням наукової аргументації та журналістської практики.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Програмні засади курсу

Аналітика та медіааналітика. Інформаційно-аналітична робота на сучасному етапі: складники процесу. Цілі та завдання медіааналітики та медіаекспертизи. Загальна характеристика видів медіааналізу.

Тема 2. Медіаграмотність і медіаосвіта як основа медіакомпетентності. Інструменти та алгоритми медіааналітичної діяльності

Загальне поняття про медіа. Тенденції в сфері розвитку традиційних та нових медіа. Теорії медіаосвіти та медіаграмотності: світовий та національний досвід. Критичне мислення як основа медіааналітичної діяльності. Медіарепрезентації та медіастереотипи.

Тема 3. Експерткратія: визначення поняття. Медійний складник соціокультурного феномена

Філософія експертного знання. Питання добросовісності експертизи та аналітичних узагальнень. Загрози маніпулювання громадською думкою. Проблема довіри до медіааналітики. Кейс російсько-української війни.

Тема 4. Технології медіааналітики та медіаекспертизи

Моніторинг як інструмент медіааналізу та медіаекспертизи. Інструменти аналізу відкритих даних. Чинники популярності воєнної аналітики на сучасному етапі. Тестування медіаконтенту на дотримання журналістських стандартів. Фактчекінг та верифікація інформації в ЗМІ. Види експертиз текстів. Поняття медіакриміналістики. Діяльність National Center for Media Forensics.

Тема 5. Медіааналітика та медіаекспертиза під час війни

Обмеження на поширення певної інформації під час воєнного стану: Закон «Про правовий режим воєнного стану»; Наказ головнокомандувача Збройних сил України Валерія Залужного «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» (2022); Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та Медіаруху (2022). Журналістська етика під час війни. Методи та інструменти OSINT в медіааналітиці та медіаекспертизі під час війни.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичне 1. Інформаційна, аналітична журналістика і журналістика поглядів.

Питання:

1. Інформаційні, художньо-публіцистичні та аналітичні жанри сучасної журналістики.
2. Роль аналітичної журналістики: класичні стандарти, сучасні практики.
3. Складники аналітичного медіатексту.
4. Аналітика в журналістиці як форма специфічного впливу.

Вимоги:

- опрацювати літературу за тематикою практичного завдання;
- виступ – до 10 хвилин; оцінювання узалежене від рівня підготовки до практичного завдання (2–4 бали);
- обов'язкові елементи відповіді: наведення прикладів медіатекстів.

Матеріали до дискусії:

на прикладі статті *As Students Face Retaliation for Israel Statement, a 'Doxxing Truck' Displaying Students' Faces Comes to Harvard's Campus* оцінити медіаефект публікації в американських та українських виданнях.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

- Hill J. As Students Face Retaliation for Israel Statement, a 'Doxxing Truck' Displaying Students' Faces Comes to Harvard's Campus. *The Harvard Crimson*. URL: <https://www.thecrimson.com/article/2023/10/12/doxxing-truck-students-israel-statement/>
- Василенко М. К. (2006). *Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі*: монографія. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 238 с.
- Гарачковська О. Жанрові особливості аналітичної журналістики у контексті становлення сучасного інформаційного простору. *Український інформаційний простір*. 2021. Вип. 2. № 8. С. 146–154. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(8\).2021.245866](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(8).2021.245866)
- Гасса В. Аналітика в журналістиці як форма специфічного впливу. *detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/maister-klas/post/2988/2013-09-10-analytika-v-zhurnalistytsi-yak-forma-spetsyfichnogo-vplyvu/>
- Житарюк М. *Теорії та моделі масової інформації*: навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 244 с.
- Романчук О. К. *Системний аналіз у журналістиці*: Навчальний посібник. Львів : «Універсум», 2008. 312 с.

Практичне 2 (4 години). Аналіз змін і перетворень у медійній сфері. Моніторинг як інструмент медіааналізу та медіаекспертизи.

Питання:

1. Реалії українського інформаційного ринку: новинарна, розслідувальна журналістика, нові медіа на сучасному етапі.
2. Інституційні та неінституційні комунікації як джерела аналітичної інформації.
3. Питання довіри до медіа та медіааналітики.
4. Види медіамоніторингу та медіарейтингів.
5. Узагальнити результати *Моніторингу професійних стандартів журналістики* від Інституту масової інформації (<https://imi.org.ua/monitorings/onlajn-media-shho-staly-najyakisnishymy-monitoring-imi-i51820>)
6. На прикладі *New report: Visible and Invisible Bars* проаналізувати аналітичну довідку до моніторингу від *Freedom House*.

Вимоги:

- опрацювати літературу за тематикою практичного завдання;
- виступ – до 10 хвилин; оцінювання узалежене від рівня підготовки до практичного завдання (2–4 бали);
- обов'язкові елементи відповіді: наведення прикладів медіатекстів.

Матеріали до дискусії:

на прикладі *Vibrant Information Barometr* (2023) подати головні характеристики інформаційного простору України. Власну оцінку підтвердити статистичними прикладами з офіційних джерел.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

- War Deepens a Regional Divide. *Freedom house*. URL: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2023/war-deepens-regional-divide>
- Дослідження професійних стандартів. Інститут масової інформації. <https://imi.org.ua/monitorings/doslidzhennya-profesijnyh-standartiv>
- Зарембо К. *Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту*. Київ : Віхола, 2023. 224 с.
- Медіаосвіта та медіаграмотність*: короткий огляд. Київ : АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
- Медіаосвіта та медіаграмотність*: підручник. Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
- Ожеван М. А. Ілюзії та реалії "п'ятої влади": феномен експертократії у дзеркалі філософського аналізу. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 171–184.

Практичне 3. UGC та проблема довіри до медіа. Громадянська журналістика.

Питання:

1. Користувацький контент (UGC) як складник сучасного комунікаційного простору.
2. Соціальні мережі як джерело аналітичної інформації. За та проти.
3. Традиційні медіа vs громадянська журналістика.
4. Пройти онлайн-курс з громадянської журналістики (<https://school-cj.org/courses/journalism>). Обговорення результатів.

Вимоги:

- опрацювати літературу за тематикою практичного завдання;
- виступ – до 10 хвилин; оцінювання узалежене від рівня підготовки до практичного завдання (2–4 бали);
- обов'язкові елементи відповіді: наведення прикладів медіатекстів.

До дискусії:

Представити власний погляд на проблему інформаційного шуму та надлишку медіаконтенту. Див, наприклад: Hoskins A., & Shchelin P. The War Feed: Digital War in Plain Sight. *American Behavioral Scientist*. 2023. Vol. 67. № 3. P. 449–463. <https://doi.org/10.1177/00027642221144848>

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

- Antonopoulos N., Konidaris A., Polykalas S., & Lamprou E. Online journalism: Crowdsourcing, and media websites in an era of participation. *Studies in Media and Communication*. 2020. Vol. 8. № 1. P. 25–36. <https://doi.org/10.11114/smc.v8i1.4734>.
- Baker M., Blaagaard B. B., Jones H., & Pérez-González L.. *The Routledge encyclopedia of citizen media*. Routledge, 2020.
- Hoskins A., & Shchelin P. The War Feed: Digital War in Plain Sight. *American Behavioral Scientist*. 2023. Vol. 67. № 3. P. 449–463. <https://doi.org/10.1177/00027642221144848>
- Лебеденко С., Гнітецький Э. Користувацький контент. Структурна модель формування довіри. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 23. С. 154–159. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.23.2022.264655>
- Юксель Г. З. Громадянська журналістика Криму як явище опору та боротьби проти порушення прав людини. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31. № 14. С. 171–176. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-4/30>

Практичне 4. Український та світовий медіаекспертний простір.

Питання:

1. Явище експертократії (punditocracy): історичні витоки, сучасні формати.
2. Цілі і завдання медіааналітики та медіаекспертизи. Професійна медіаекспертиза.
3. Медіамейкер, Media Development Foundation. Характеристика проєктів.
4. Політичний текст як об'єкт медіаекспертизи.

Вимоги:

- опрацювати літературу за тематикою практичного завдання;
- виступ – до 10 хвилин; оцінювання узалежене від рівня підготовки до практичного завдання (2–4 бали);
- обов'язкові елементи відповіді: наведення прикладів медіатекстів.

Матеріали до дискусії:

Медіаекспертиза інформаційної рефлексії на виступ Президента США Д. Байдена: ознайомитись з виступом Президента США від 20 жовтня 2023 р. [https://www.youtube.com/watch?v=C0Ug5oBbiBI&ab_channel=%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E](https://www.youtube.com/watch?v=C0Ug5oBbiBI&ab_channel=%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E;);

порівняти медіа-рефлексії на виступ у світових та українських ЗМІ (США <https://www.nytimes.com/>; Велика Британія <https://www.theguardian.com/europe/>; Україна (самостійний вибір медіа).

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

- Majin G. *The Unhealed Wound: Official and Unofficial Journalisms, Misinformation and Tribal Truth* (233–247). In Fowler-Watt K., & McDougall J. *The palgrave handbook of media misinformation*. Springer Nature, 2022.
- Media Development Foundation. Офіційний сайт. URL: <https://mediadevelopmentfoundation.org/>
- Гіггінз Е. *Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією*. Київ : Наш формат, 2022.
- Детектор медіа. Офіційний сайт. URL: <https://detector.media/>
- Зарембо К. *Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту*. Київ : Віхола, 2023. 224 с.
- Костенко Н., Іванов В. *Досвід контент-аналізу: моделі та практики* : монографія. Київ : Центр вільної преси, 2003. 200 с.
- Медіамейкер. Офіційний сайт. URL: <https://mediamaker.me/>
- Ожеван М. А. Ілюзії та реалії "п'ятої влади": феномен експертократії у дзеркалі філософського аналізу. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 171–184.
- Почепцов Г. *Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії*. Київ : Vivat, 2021. 384 с.

Практичне 5 (4 години). Медійний феномен воєнних експертів.

Питання:

1. Поняття медіатизованої/партисипативної/гібридної війни.
2. Медіаспоживання в умовах війни.
3. Воєнний експерт – дискусійне поле визначень та самовизначень.
4. Воєнний блогінг під час війни.
5. Медійний воєнний експерт vs професійний воєнний експерт.
6. Авторські канали українських військових (Kovalenko, Сіль, Хроніки Ридика, Говорить Снайпер).
7. Аналіз порталу воєнної аналітики «Мелітарний».
8. Англomовний сегмент українських/проукраїнських воєнних експертів (Artur Rehi @arturrehi, Denys Davydov @DenysDavydov, Operator Starsky UA @StarskyUA).

Вимоги:

- опрацювати літературу за тематикою практичного завдання;
- виступ – до 10 хвилин; оцінювання узалежене від рівня підготовки до практичного завдання (2–4 бали).

Матеріали до дискусії:

проаналізувати висновки опитування; порівняти результати досліджень: Демократія, права і свободи та медіаспоживання в умовах війни (липень 2022). *Київський міжнародний інститут соціології*. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1132&page=1>

Українські медіа, ставлення та довіра у 2023 р. (листопад 2023). *InMind*. <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2023/10/Ukrainski-media-stavlennia-ta-dovira-2023r.pdf>

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Кого дивляться українці під час війни: топ вітчизняних YouTube-блогерів із найбільшою аудиторією. *Slovoidilo*. 24.10.2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/24/infografika/suspilstvo/koho-dyvllyatsya-ukrayinczi-vijny-top-vitchyznyanyx-youtube-bloheriv-najbilshoyu-audytoriyeyu>

Мілітарний. Офіційний сайт. URL: <https://mil.in.ua/uk/>. Також: <https://ms.detector.media/onlain-media/post/28217/2021-09-30-militarnyy-ukrainski-narytyvy-pro-vijny-u-sviti-ta-zdorova-alternatyva-arestovychu/>

Ніколаєнко Н. О., Комарчук О. О. *Засоби масової комунікації як детермінанти гібридної війни* : монографія. Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. Миколаїв, 2021. 217 с.

Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія [Юлія Лапутіна, Ганна Маляр, Катерина Левченко та ін.]. Київ, 2021. 500 с.

Топ 10 проукраїнських «воїнів» YouTube. *Kyiv Post*. 03.02.2023. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/6374>

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи	Форма контролю
До теми 1: Цілі та завдання медіааналітики та медіаекспертизи	
Завдання 1. Українські комунікаційні реалії	Презентація
Завдання 2. Власний рейтинг медійних уподобань	Письмова доповідь
До теми 2: Інструменти та алгоритми медіааналітичної діяльності	
Завдання 1. Соціологія як інструмент медіааналізу та медіаекспертизи	Презентація
Завдання 2. Проаналізувати в аспекті медіатрендів результати дослідження «Українське суспільство»	Письмова доповідь
Завдання 3. Як трактувати соціологічні дослідження	Дискусія
До теми 3: Експерткратія: визначення поняття. Медійний складник соціокультурного феномена	
Завдання 1. Моніторинг новинного дискурсу	Презентація
Завдання 2. Телеграм-простір країни: соціологічна та аналітична довідка	Презентація
Завдання 3. Контент-аналіз каналу	Письмова доповідь
До теми 4: Технології медіааналітики та медіаекспертизи	
Завдання 1. Типи OSINT-досліджень	Презентація
Завдання 2. OSINT-інструменти	Case studies
Завдання 3. Контрольна робота № 1	Медіасловник
До теми 5: Медіааналітика та медіаекспертиза під час війни	
Завдання 1. Кейсове дослідження <i>Медіатренди 2024</i>	Case studies
Завдання 2. Контрольна № 2	Медіакейс

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Тема 1. Цілі та завдання медіааналітики та медіаекспертизи

Завдання 1. З огляду на власні медійні уподобання рейтингувати базові характеристики інформпростору України під час війни. Навести приклади медіа, подати їх загальну характеристику.

Вимоги:

- обсяг презентації – до 10 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS або ін. Окрім Microsoft PowerPoint під час створення презентації доцільно використовувати сервіси на кшталт Google Slides, Canva, Figma, Prezi, Visme, Microsoft Sway тощо.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Мамонтова Е. В. Публічна аналітика як феномен медіа-дискурсу російсько-української війни. *Актуальні проблеми політики*. Вип 71. 2023. С. 136–143. <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.18>

Медіанаративи: монографія. Дніпро : Ліра, 2022. 116 с.

Почепцов Г. *Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії*. Київ : Vivat, 2021. 384 с.

Яке майбутнє комунікацій в Україні? <https://ucu.edu.ua/news/yake-majbutnye-komunikatsij-v-ukrayini-pidsumky-konferentsiyi-shkoly-zhurnalistyky-ta-komunikatsij-uku/>

Завдання 2. Верифікація даних. Порівняти зі статистикою свій рейтинг (завдання 1). Підготувати письмову доповідь.

Вимоги:

- обсяг – 2 тис. знаків;
- унікальність – здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись академічної доброчесності, доповідь має бути створена відповідно до вимог, викладених у «Положенні про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у ДНУ» та «Кодексі академічної доброчесності Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» (див. офіційний вебсайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара <https://www.dnu.dp.ua/>);
- формат здачі: доповідь подається у doc чи pdf форматі із зазначенням авторства, правильно оформленими цитатами (див. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання») та списком використаних джерел.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Здатність українців вирізняти меседжі розпропаганди: результати дослідження громадської думки. *VoxCheck*. 26.06.2023. URL: <https://voxukraine.org/zdatnist-ukrayintsiv-vyriznyaty-mesedzhi-rospropagandy-rezultaty-doslidzhennya-gromadskoyi-dumky>.

Нановська В. Медіаспоживання українців 2023 року: що та де читають і кому довіряють. *Медіамейкер*. 03.11.2023. URL: <https://mediamaker.me/yak-zminylos-mediaspozhyvannya-ukrayincziv-2023-roku-opytuvannya-usaid-internews-5628/>

До теми 2: Інструменти та алгоритми медіааналітичної діяльності

Завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Соціологія як інструмент медіааналізу та медіаекспертизи».

Вимоги:

- обсяг – до 10 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS або ін.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Горпинич О.В., Архипова А.О. *Соціологія масових комунікацій та медіапланування: навчальний посібник*. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2018. 255 с.

Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). Офіційний сайт. <https://www.kiis.com.ua/>

Лубкович І.М. *Соціологія і журналістика*. Підручник. Львів : ПАІС, 2013. 232 с.

Суська О. О. Інституціональність vs проспериті. Про зміни медіа-ландшафту та методологічні лакуни соціології масових комунікацій. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2019. № 1. С. 56–72.

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Офіційний сайт. <https://dif.org.ua/>

Центр Разумкова. Офіційний сайт. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php>

Чудовська І. *Соціологія масових комунікацій*: Навч. посіб. Київ, 2021. 235 с.

Завдання 2. Проаналізувати в аспекті медіатрендів результати соціологічного моніторингу «Українське суспільство».

Вимоги:

- обсяг – 2-4 тис. знаків;

- унікальність – здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись академічної доброчесності, доповідь має бути створена відповідно до вимог, викладених у «Положенні про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у ДНУ» та «Кодексі академічної доброчесності Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» (див. офіційний вебсайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара <https://www.dnu.dp.ua/>);
- формат здачі: доповідь подається у doc чи pdf форматі із зазначенням авторства.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Соціологічний моніторинг «Українське суспільство» після 16 місяців війни. *Інститут соціології НАН України.* URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20230829_d/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%83-2023.pdf

Завдання 3. Дискусивна панель. Пройти тренінг «Як трактувати соціологічні дослідження». Обґрунтувати власну думку за темами онлайн-курсу («Це вам не клікбейт!», «Медіаосвіта в Україні: поширюємо та споживаємо інформацію відповідально», «Соціологічні фейки російської пропаганди в українських ЗМІ»).

Посилання на тренінг:

Як трактувати соціологічні дослідження: онлайн-подія. *EdEra.* 13.11.2023. URL: https://www.youtube.com/watch?v=wugUaGzkwhg&ab_channel=EdEra

До теми 3: Експертократія: визначення поняття. Медійний складник соціокультурного феномена

Завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Моніторинг новинного дискурсу» за таким алгоритмом роботи:

1. Самостійно обрати для порівняння 2-3 традиційних медіа (газети, радіо, канали ТБ).
2. Впродовж тижня здійснювати моніторинг новинного блоку за напрямками: відмінності у поданні головних новин; представлення експертних думок; форми представлення аналітичної інформації.

Вимоги:

- обсяг – до 10 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS або ін.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Мак-Комбс М. *Встановлення пріоритетів: масмедії і громадська думка:* пер. з англ. Київ : К.І.С., 2007. 256 с.

Личковська О. Р. *Контент-аналіз текстів як соціологічний метод вивчення масової політичної комунікації.* Навч.-метод. посіб. Одеса, 2016.

Навальна М., Ісайкіна О. *Медіакомунікації.* Навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2018. 220 с.

З варіантами медіамоніторингу можна ознайомитись на сайтах:

Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>

Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>

Телекритика. URL: <http://www.telekritika.ua/>

Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/>

Завдання 2. Після ознайомлення з літературою підготувати презентацію «Телеграм-простір країни: експертна довідка»

Вимоги:

- обсяг – до 10 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Бутиріна М., Темченко Л. Телеграм як середовище просування російських дезінформаційних наративів: канали, методи, фрейми. *Communications and Communicative Technologies.* 2023. Вип. 23. С. 69–77. <https://doi.org/10.15421/292311>.

Від «Трухи» до Гордона: найпопулярніші канали українського сегмента Telegram. *Детектор медіа.* 09.09.2022. URL: <https://detector.media/monitorynh-internetu/article/202665/2022-09-09-vid-trukhy-do-gordona-naypopulyarnishi-kanaly-ukrainskogo-segmenta-telegram/>

Дослідження телеграм-каналів, які наслідують інші та поширюють російську пропаганду. *Детектор медіа.* 23.07.2023. URL: https://detector.media/propahanda_vplyvy/article/214575/2023-07-23-doslidzhennya-telegram-kanaliv-yaki-naslidyut-inshi-ta-poshyryuyut-rosiysku-propagandu/

Як функціонують та завойовують аудиторію телеграм-канали-мільйонники. *ЖТА.* URL: <https://www.jta.com.ua/news-and-reports/yak-funktsionuiut-ta-zavoyovuiut-audytoriiu-telehram-kanaly-milyonnyky-rezultaty-doslidzhennia-uimk/>

Як функціонують та завойовують аудиторію неінституціоналізовані новинні телеграм-канали українського сегменту. Аналітичний звіт. Київ: ГО «Український інститут медіа та комунікації», 2023. 68 с.

Завдання 3. Підготувати письмову доповідь на тему «Контент-аналіз каналу» за таким алгоритмом роботи:

Обрати телеграм-канал.

Подати аналітичну характеристику за схемою:

1. Загальні дані (час заснування, аудиторія, кількісні показники матеріалів за добу).
2. Схарактеризувати контент ресурсу: проаналізувати 3 тематичних сегменти, навести приклади.
3. Оцінити характеристики: стандарт балансу думок (наявність різних точок зору); достовірність (ідентифікація джерел); факти/коментарі. Довести власну точку зору прикладами.
4. Оцініть стилістику каналу, авторський підхід до взаємодії з аудиторією.

Вимоги:

- обсяг – 3–4 тис. знаків;
- унікальність – здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись академічної доброчесності, доповідь має бути створена відповідно до вимог, викладених у «Положенні про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у ДНУ» та «Кодексі академічної доброчесності Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» (див. офіційний вебсайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара <https://www.dnu.dp.ua/>);
- формат здачі: доповідь подається у doc чи pdf форматі із зазначенням авторства.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Як функціонують та завойовують аудиторію неінституціоналізовані новинні телеграм-канали українського сегменту. Аналітичний звіт. Київ: ГО «Український інститут медіа та комунікації», 2023. 68 с.

До теми 4: Технології медіааналітики та медіаекспертизи

Завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Типи OSINT-досліджень».

Ознайомитись з курсом від *OSINT Academy* (Інституту постінформаційного суспільства за підтримки European Endowment for Democracy та Міністерства інформаційної політики України).

Вимоги:

- обсяг – до 12 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS або ін.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

@Tokarua. Офіційний канал. URL: <https://www.youtube.com/@Tokarua>
 OSINT Academy. Офіційний канал. URL: https://www.youtube.com/watch?v=DWvq6JGvmxQ&list=PL-9OTQQwXf2XuDGO_ElewUOpzUXLDDfcL&index=2&ab_channel=InstituteForPostInformationSociety

Week in OSINT. URL: <https://sector035.nl/articles/category:week-in-osint>
 Гіггінз Е. *Mi – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією*. Київ : Наш формат, 2022.

Максимець С. OSINT-журналістика: як працювати з відкритими даними та перевіряти інформацію. *ЖТА*. 15.06.2023. URL: <https://www.jta.com.ua/knowledge-base/osint-zhurnalistyka-iaak-pratsiuvaty-z-vidkrytymy-danymy-ta-pereviriaty-informatsiiu/>

Завдання 2. Підготувати Case studies на тему «Аналітична робота із залученням OSINT-інструментів. Війна. Дніпро». Завдання кейсового дослідження:

1. Проаналізувати OSINT-інструменти розслідувальних практик.
2. Встановити рівні залучених експертних характеристик.
3. Відслідкувати медійне поширення результатів (2-3 джерела).

Перелік рекомендованих джерел:

Bellingcat. Офіційний сайт. URL: <https://www.bellingcat.com/tag/ukraine/>
 Гіггінз Е. *Mi – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією*. Київ : Наш формат, 2022.

OSINT Bees. <https://informnapalm.org/osintbees/>

Harvard WorldMap. Офіційний сайт. URL: <https://worldmap.maps.arcgis.com/home/index.html>

Мольфар. Офіційний сайт. URL: <https://molifar.com/>

Кейси: Дніпро. <https://molifar.com/blog/dnipro-14-01-2023>

Форма звіту: письмова доповідь (обсяг 3-4 тис. знаків) / презентація 15-20 слайдів.

Завдання 3. Контрольна робота № 1. Медіасловник

Вимоги:

Дати визначення термінам. Поставити посилання, якщо самостійне формулювання ускладнене.

1. Медіамоніторинг
2. Медіарейтинг
3. Список прозорих та відповідальних медіа (на березень 2023 року)
4. Моніторинг професійних стандартів журналістики
5. Завдання медіаекспертизи
6. Завдання медіааналітики
7. OSINT-методи, інструменти та спільноти

8. Складники (алгоритм) OSINT-розслідування
9. Медіааналітик як професія (мета, контент, навички, методи роботи, професійні можливості)
10. Медіаексперт як професія (мета, контент, навички, методи роботи, професійні можливості)

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

- Варенко М. В. *Інформаційно-аналітична діяльність* : [навч. посіб.]. Київ: Університет «Україна», 2013. 423 с.
- Гіггінз Е. *Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією*. Київ : Наш формат, 2022.
- Зарембо К. *Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту*. Київ : Віхола, 2023. 224 с.
- Медіаосвіта та медіаграмотність*: [підручник] / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
- Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики*: аналітично-довідковий збірник. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с. URL: <https://cje.org.ua/library/samoregulyaciya-v-ukrayinskyh-media-yak-ce-pracyuye-komisiya-z-zhurnalistskoyi-etyky/>

До теми 5: Медіааналітика та медіаекспертиза під час війни

Завдання 1. Кейсове дослідження Медіатренди 2024

Вимоги:

1. Уважно ознайомитись з *Digital News Report 2023* від *Reuters Institute*.
2. Сформулювати експертні рекомендації для українських медіа (внутрішній інформаційний ринок), представлення війни в Україні для зарубіжної аудиторії (зовнішня комунікація).
3. Власні пропозиції обов'язково підтверджувати тезами звіту та аналітичними висновками.

Форма звіту: письмова доповідь (обсяг 3–4 тис. знаків) / презентація 15–20 слайдів.

Перелік рекомендованих джерел:

- Newman N. Overview and key findings of the 2023 Digital News Report. *Reuters Institute*. 14.08.2023. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/dnr-executive-summary>
- Here's How Media Budgets Are Trending for 2023. *Marketing Chants*. 21.10.2023. URL: <https://www.marketingcharts.com/advertising-trends/spending-and-spenders-227292>

Завдання 2. Контрольна № 2. Підготувати Медіакейс арабо-ізраїльського конфлікту

Вимоги:

При підготовці пропонується залучити три групи ресурсів:

- Медіа США/Британії/Франції
- Українські медіа
- Ізраїльські журналістські та політичні кола (Цві Зільбер, С. Ауслендер, Е. Шлеймович, Г. Тамар, А. Міл-Ман).
-

Сформулювати базові тези аналітичного огляду.

1. Загальна політична ситуація в зоні конфлікту.
2. Медійна мапа конфлікту.
3. Світова преса про війну в секторі Газа.
4. Україна та Ізраїль: політична та медійна картина відносин.

Форма звіту: дос. обсяг 2500–3100 знаків /презентація 10–15 слайдів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ КЕЙСОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз ситуаційний, Кейс-стаді (метод дослідження) – метод якісного дослідження в соціальних науках, який полягає у вивченні одиничного соціального об'єкта (ситуації, події, випадку, особи, соціальної групи) чи кількох показових об'єктів задля осмислення ширшого класу схожих випадків (класу подій) (за визначенням з «Великої української енциклопедії»).

Вперше кейсовий метод було використано у Гарвардській школі бізнесу (Harvard Business School, HBS) Клінтоном П. Бідлом у тематичному дослідженні «The General Shoe Company» (1921 р.), а вже у 1922 році план навчання всесвітньо відомої школи перейменовується на case system (Case Method 100 Years, n.d.).

Поширення дискусійного методу навчання пов'язують з його ефективністю у набутті мета-навичок (meta-skills) – групи довготривалих здібностей, які дозволяють швидше вивчати нове. Нітін Норія, декан HBS 2010–2020, актуальними вважає такі навички:

- навчитися бути підготовленим – читати матеріали заздалегідь, розставляти пріоритети, визначати ключові проблеми та мати власну точку зору;
- зосереджуватись на суттєвому;
- розпізнавати та виправляти особисті упередження;
- кейси ставлять студентів у роль головного героя кейсу та змушують їх приймати та захищати рішення;
- метанавичка співпраці з іншими (Nohria, 2021).

При підготовці власного кейсового дослідження студентам пропонуються такі етапи роботи:

1. Чітке окреслення ситуації, що аналізується, та предмету дослідження (наприклад, порівняння медіарецепцій на резонансну подію).
2. Збір даних передбачає аналіз емпіричного матеріалу, поглиблену вибірку з вилученням найпоказовіших характеристик.
3. Узагальнення та інтерпретація результатів, що носять прикладний характер.
4. Підготовка ілюстративних матеріалів (презентація) та доповіді для участі у дискусії.

Список використаних джерел:

- Case Method 100 Years. *Harvard Business School*. URL: <https://www.hbs.edu/case-method-100>
- Nohria N. What the Case Study Method Really Teaches. *Harvard business review*. 21.12.2021. URL: <https://hbr.org/2021/12/what-the-case-study-method-really-teaches>
- Туленков М. В. Аналіз ситуаційний, кейс-стаді (метод дослідження). *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Аналіз_ситуаційний,_кейс-стаді_\(метод_дослідження\)](https://vue.gov.ua/Аналіз_ситуаційний,_кейс-стаді_(метод_дослідження)).

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання знань здобувачів	
Форма 2. Практичні кейси	
Бали	Критерій
4 бали	Здобувач у загальних рисах орієнтується в темі
4-6 балів	Здобувач може проаналізувати окремі тексти, презентувати загальні дані, авторська ініціатива у пошуку матеріалу відсутня
10	Здобувач вільно орієнтується в медійному контексті, демонструє інструменти аналітичного аналізу, вміє робити аналітичні узагальнення, висновки ґрунтовні та самостійні.

Форма звіту: письмова доповідь / презентація.

Вимоги до письмової доповіді:

- обсяг – 2-3 сторінки друкованого тексту (формат А4);
- унікальність – здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись академічної доброчесності, доповідь має бути створена відповідно до вимог, викладених у «Положенні про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у ДНУ» та «Кодексі академічної доброчесності Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара» (див. офіційний вебсайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара <https://www.dnu.dp.ua/>);
- мінімальна кількість використаних джерел – 3;
- формат здачі: доповідь подається у doc чи pdf форматі із зазначенням авторства, правильно оформленими цитатами (див. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання») та списком використаних джерел.

Вимоги до презентації:

- обсяг – до 10 слайдів;
- обов'язкові елементи: титульний слайд, інформаційні слайди (наочний графічний матеріал, текстовий матеріал, основні висновки, перелік джерел, посилання на графічні об'єкти), завершальний слайд;
- формат здачі: презентація подається у форматі pdf/pptx/ PPTM/XPS або ін. Окрім Microsoft PowerPoint гід час створення презентації доцільно використовувати сервіси на кшталт Google Slides, Canva, Figma, Prezi, Visme, Microsoft Sway тощо.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Case Method 100 Years. Harvard Business School. URL: <https://www.hbs.edu/case-method-100>

- Nohria N. What the Case Study Method Really Teaches. *Harvard business review*. 21.12.2021. URL: <https://hbr.org/2021/12/what-the-case-study-method-really-teaches>
- Климентова О., П'ятецька О. Використання методу case study в курсі «Інформаційна безпека в медіа: лінгвістична компетенція». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2021. Вип.2. № 30. С. 29–32.
<https://doi.org/10.17721/1728-2659.2021.30.8>
- Леонтьєва І.В. Педагогічний кейс як засіб розвитку критичного мислення майбутніх викладачів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. Збірник наукових праць. № 32. Київ, 2019. С. 29–38.
- Туленков М. В. Аналіз ситуаційний, кейс-стаді (метод дослідження). *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Аналіз ситуаційний, кейс-стаді \(метод дослідження\)](https://vue.gov.ua/Аналіз_ситуаційний,_кейс-стаді_(метод_дослідження)).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна: (Базова)

1. Варенко М. В. *Інформаційно-аналітична діяльність* : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2013. 423 с.
2. Зарембо К. *Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту*. Київ : Віхола, 2023. 224 с.
3. *Медіаосвіта та медіаграмотність*: підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
4. *Медіапсихологія* : навч. посіб. Уклад. Н. А. Харченко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. 165 с.
5. Митко А. М. *Політична аналітика*: навч. посіб.] Луцьк : Вежа-друк, 2014. 224 с.
6. *Посібник з журналістської етики* [Куликов А., Кузьменко Л., Дворовий М., Дуцик Д., Куш Л.]. Київ : Комісія з журналістської етики, 2023. 129 с. URL: <https://cje.org.ua/library/posibnyk-z-zhurnalistskoi-etyky/>
7. *Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики*: аналітично-довідковий збірник. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с. <https://cje.org.ua/library/samoregulyaciya-v-ukrayinskyh-media-yak-ce-pracyuye-komisiya-z-zhurnalistskoyi-etyky/>

Додаткова:

1. Ericsson K. A. *Development of professional expertise: Toward measurement of expert performance and design of optimal learning environments*. Cambridge University Press, 2009.
2. Horbyk R.. *Mediatisation of War and the Military* In Корецька-Пієх К., & Bolin G. *Contemporary challenges in mediatisation research*. Routledge, 2023.
3. Hancock D. R., Algozzine B., & Lim, J. H. *Doing case study research: A practical guide for beginning researchers*. Teachers College Press, 2021.
4. Білоусенко О. Воєнні блогери й експерти, яких варто читати, щоб глибше розуміти події на фронті. *Детектор медіа*. 20.03.2022. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/29209/2022-03-20-voenni-blogery-y-eksperty-yak-ykh-var-to-chytaty-shchoby-glybshe-zrozumity-podii-na-fronti/>
5. *Медіанаративи*: монографія. Дніпро : Ліра, 2022.
6. Бухтатий О. *Україна медійна: на порозі інформаційної революції* : монографія. Київ : Видавець СВС Панасенко, 2015. 208 с.
7. Ворошко Т. Три причини, чому більшість аналітиків помилялися щодо війни в Україні. *Ukrainian*. 25.02.2023. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/try-prychyny-pomylkovych-prognoziv/6978698.html>.

8. Гіггінз Е. *Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією*. Київ : Наш формат, 2022.
9. Кочан І. М. *Лінгвістичний аналіз тексту* : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 423 с.
10. Мамонтова Е. В. Публічна аналітика як феномен медіа-дискурсу російсько-української війни. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип 71. С. 136–143.
11. *Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів*. Київ : Міленіум, 2014. 346 с.
12. Почепцов Г. *Смисли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах*. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 316 с.
13. Почепцов Г. *Сучасні інформаційні війни*. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2016. 504 с.
14. Почепцов Г. *Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії*. Київ : Vivat, 2021. 384 с.
15. Шнайдер В., Рауе П.-Й. *Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики*. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. 358 с.

Інформаційні ресурси:

16. Експлейнери: журналістська етика. 2023.
<https://cje.org.ua/library/ekspleynery-zhurnalistska-etyka/>
17. <https://detector.media/>
18. <https://imi.org.ua/>
19. <http://www.telekritika.ua/>
20. <http://www.mediakrytyka.info/>.
21. <http://osvita.mediasapiens.ua>
22. Центр Разумкова: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php>.
23. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва: <http://dif.org.ua..>
24. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС):
<http://www.kiis.com.ua>

Укладач: Оксана Василівна Гудошник

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІААНАЛІТИКА ТА МЕДІАЕКСПЕРТИЗА»**